

Uwagi dotyczące projektu Krajowego Programu Działań na rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2015, projekt z dnia 20 lutego 2013 r.

Uwagi kluczowe

1. W obszarze „Równe traktowanie w systemie edukacji” postulujemy dodanie oddzielnego celu głównego pt. „Zapewnienie neutralnej światopoglądowo edukacji seksualnej opartej o rzetelną wiedzę naukową”. W ramach działań realizujących ten cel należy m.in. pilnie zrewidować listę dopuszczonych do użytku podręczników przedmiotu „Wychowanie do życia w rodzinie”. Analiza przeprowadzona w raporcie „Wielka nieobecna - o edukacji antydyskryminacyjnej w systemie edukacji formalnej w Polsce” wykazuje, że w przeważającej liczbie przypadków podręczniki wykorzystywane do nauczania ww. przedmiotu zawierają treści stereotypowe i dyskryminacyjne, w tym jawnie seksistowskie i homofobiczne.
2. W obszarze „Równe traktowanie w systemie edukacji” postulujemy dodanie oddzielnego celu szczegółowego pt. „Zmniejszenie nierówności w dostępie do edukacji ze względu na status społeczno-ekonomiczny i przeciwdziałanie dyskryminacji dzieci i młodzieży ubogiej”. W ramach tego celu należy m.in. zaplanować działania skierowane do dzieci z rodzin wielodzietnych, dzieci wychowywanych przez jednego rodzica, dzieci z niepełnosprawnością oraz dzieci mieszkających na wsi. Pilnie potrzebne są działania rozszerzające zasięg i skuteczność prowadzonych programów typu „Wyprawka szkolna”, „Owoce w szkole”, „Szkłanka mleka”, programów stypendialnych. Tematykę dyskryminacji ze względu na status społeczno-ekonomiczny należy również uwzględnić w zaplanowanych działaniach edukacyjnych skierowanych do całej społeczności szkolnych: nauczycielek/nauczycieli, dyrekcji, rodziców, uczniów i uczennic.

Pozostałe uwagi

3. Obszar: Polityka antydyskryminacyjna, cel szczegółowy 2 - postulujemy doprecyzowanie działania kluczowego 1 poprzez dodanie zwrotu „z udziałem organizacji pozarządowych”.
4. Obszar: Polityka antydyskryminacyjna, cel szczegółowy 3 - postulujemy poszerzenie celu poprzez jego przeformułowanie - „Wprowadzenie do programu GUS zagadnień umożliwiających monitorowanie sytuacji grup narażonych na dyskryminację, w tym dyskryminację krzyżową, we wszystkich obszarach KPDRT”. Zbierane dane dotyczące wszystkich grup powinny uwzględniać podział na płeć i obejmować cały zakres oddziaływania KPDRT.

5. Obszar: Polityka antydyskryminacyjna, cel szczegółowy 4 - postulujemy wzmocnienie działania kluczowego 1 poprzez dodanie „na podstawie określonych kryteriów merytorycznych”.
6. Obszar: Polityka antydyskryminacyjna, cel szczegółowy 5 - postulujemy poszerzenie celu poprzez dodanie do grup wymienionych, grupy „kuratorów oświaty”.
7. Obszar: Równe traktowanie na rynku pracy i w systemie zabezpieczeń społecznych, cel szczegółowy 1.3 - postulujemy poszerzenie celu poprzez jego przeformułowanie - „Rozwijanie ogólnie dostępnej (także pod względem finansowym) instytucjonalnej opieki nad dziećmi oraz osobami zależnymi, jako wsparcie aktywności kobiet i mężczyzn na rynku pracy, zwłaszcza na terenach wiejskich” oraz przeformułowanie działania nr 1 - „Upowszechnienie ogólnie dostępnej (także pod względem finansowym) opieki instytucjonalnej nad dziećmi (żłobki, przedszkola), zwłaszcza na terenach wiejskich”. Powszechna opieka oraz edukacja przedszkolna jest podstawowym instrumentem nie tylko aktywizacji rodziców, w tym głównie matek, ale również kluczowym narzędziem wyrównywania nierówności edukacyjnych dzieci. Niska dostępność do tego rodzaju opieki i edukacji dotyczy przede wszystkim dzieci i ich rodzin mieszkających na wsi oraz dzieci z rodzin o niskim statusie materialnym i dotkniętych ubóstwem.
8. Obszar: Równe traktowanie na rynku pracy i w systemie zabezpieczeń społecznych, cel szczegółowy 1.6 - postulujemy poszerzenie celu poprzez jego przeformułowanie - „Wspieranie kobiet przy wyborze ścieżki kariery zawodowej oraz wspieranie młodych kobiet i dziewcząt w rozwijaniu talentów przywódczych oraz umiejętności współpracy i solidarności między kobietami”.
9. Obszar: Równe traktowanie na rynku pracy i w systemie zabezpieczeń społecznych, cel szczegółowy 1.6 - postulujemy poszerzenie katalogu kluczowych działań prowadzących do osiągnięcia celu poprzez uwzględnienie działania „Objęcie programem szkoleniowym z zakresu roli stereotypów płci przy wyborze zawodu dla osób świadczących doradztwo zawodowe w szkołach”.
10. Obszar: Równe traktowanie na rynku pracy i w systemie zabezpieczeń społecznych, cel szczegółowy 1.6 - postulujemy poszerzenie katalogu kluczowych działań prowadzących do osiągnięcia celu poprzez uwzględnienie działania „Wspieranie projektów szkół wyższych i organizacji pozarządowych realizujących działania na rzecz wyborów edukacyjnych wolnych od stereotypów płci”.
11. Obszar: Przeciwdziałanie przemocy i zwiększenie ochrony ofiar przemocy, cel szczegółowy 1.2 - postulujemy doprecyzowanie celu poprzez jego przeformułowanie - „Przeciwdziałanie przemocy seksualnej”.

12. Obszar: Przeciwdziałanie przemocy i zwiększenie ochrony ofiar przemocy, cel główny 1 - postulujemy uzupełnienie poprzez dodanie celu szczegółowego lub uzupełnieniu innych celów sformułowania „Przeciwdziałanie molestowaniu seksualnemu w przestrzeni publicznej”. Jednym z kluczowych działań powinna być kampania społeczna na ten temat.
13. Obszar: Przeciwdziałanie przemocy i zwiększenie ochrony ofiar przemocy, cel szczegółowy 1.4, postulujemy uzupełnienie działań kluczowych poprzez „Włączenie tematyki związanej z reagowaniem i przeciwdziałaniem przemocy ze względu na płeć, w tym przemocy seksualnej, do nauczania w ramach przedmiotu „wychowanie do życia w rodzinie” i rzetelnie realizowanej edukacji seksualnej”.
14. Obszar: Przeciwdziałanie przemocy i zwiększenie ochrony ofiar przemocy, cel główny 4 - postulujemy uzupełnienie poprzez „Włączenie tematyki związanej z reagowaniem i przeciwdziałaniem przemocy ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową do nauczania w ramach przedmiotu „wychowanie do życia w rodzinie” i rzetelnie realizowanej edukacji seksualnej”
15. Obszar: Przeciwdziałanie przemocy i zwiększenie ochrony ofiar przemocy, cel główny 6 - postulujemy poszerzenie celu poprzez jego przeformułowanie - „Przeciwdziałanie przemocy w szkole powodowanej stereotypami i uprzedzeniami dotyczącymi wszystkich przestępstw, oraz mowy nienawiści”. Postulujemy następnie konsekwentne przeformułowanie celu szczegółowego 6.1 - „Kontynuacja Programu „Bezpieczna i przyjazna szkoła” poszerzonego o zagadnienia dotyczące przemocy w szkole powodowanej stereotypami i uprzedzeniami dotyczącymi wszystkich przestępstw, oraz mowy nienawiści” oraz celu szczegółowego 6.2 - „Podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w szkole powodowanej stereotypami i uprzedzeniami dotyczącymi wszystkich przestępstw, oraz na temat mowy nienawiści”. Przemoc w szkole nie dotyczy wyłącznie relacji rówieśniczych, lecz również relacji między nauczycielami/nauczycielkami oraz między uczniami/uczennicami i nauczycielami/nauczycielkami - przeciwdziałanie przemocy powinno obejmować jej każdy przypadek. Kluczowe jest również podkreślenie równorzędnej wagi wszystkich przestępstw dyskryminacji oraz zwrócenie uwagi na zjawisko mowy nienawiści.
16. Obszar: Równe traktowanie w systemie edukacji - postulujemy uzupełnienie diagnozy o opis sytuacji dzieci uchodźczych oraz dzieci cudzoziemskich.
17. Obszar: Równe traktowanie w systemie edukacji - postulujemy zastąpienie sformułowania „dzieci migranckie” terminem „dzieci cudzoziemskie” lub „dzieci nieposiadające obywatelstwa polskiego”. Termin „dzieci migranckie” nie posiada bowiem prawnej definicji, natomiast proponowane przez nas terminy mają swoje bezpośrednie odnośniki w Ustawie o systemie edukacji, a zatem odnoszą się do precyzyjnie określonej grupy osób.

18. Obszar: Równe traktowanie w systemie edukacji, cel główny 1 - postulujemy wzmocnienie celu poprzez przeformułowanie „Eliminowanie przejawów i przyczyn i nierówności i dyskryminacji występujących w procesie edukacji”.
19. Obszar: Równe traktowanie w systemie edukacji, cel szczegółowy 1.1 - postulujemy wzmocnienie celu poprzez jego przeformułowanie „Wyeliminowanie treści powielających stereotypy i niezgodnych z zasadą równego traktowania w procesie edukacji”. Kluczowe działanie 1 - postulujemy wzmocnienie poprzez przeformułowanie „Ewaluacja systemu dopuszczania do użytku podręczników szkolnych i zeszytów ćwiczeń w celu eliminacji treści powielających stereotypy i niezgodnych z zasadą równego traktowania”. Postulujemy wzmocnienie kluczowego działania 2 poprzez przeformułowanie „Analiza możliwości wykluczania treści powielających stereotypy i niezgodnych z zasadą równego traktowania z podręczników szkolnych i zeszytów ćwiczeń, w tym podręczników i zeszytów cyfrowych”.
20. Obszar: Równe traktowanie w systemie edukacji, cel szczegółowy 1.2 - postulujemy uzupełnienie i doprecyzowanie celu poprzez jego przeformułowanie „Propagowanie i upowszechnianie treści dotyczących równego traktowania w programach szkolnych, materiałach edukacyjnych i dydaktycznych wśród nauczycieli/nauczycielek, dyrektorów/dyrektorek szkół, rodziców oraz wydawców” i dodanie dwóch dodatkowych działań kluczowych: „Ewaluacja obowiązujących podstaw programowych i programów nauczania w celu eliminacji treści powielających stereotypy i niezgodnych z zasadą równego traktowania”, „Promowanie problematyki równego traktowania wśród wydawców podręczników””.
21. Obszar: Równe traktowanie w systemie edukacji, cel szczegółowy 1.2, kluczowe działanie nr 4 - postulujemy wzmocnienie i doprecyzowanie działania poprzez przeformułowanie i robicie na dwa oddzielne działania: „Uruchomienie/wdrożenie programów doskonalenia nauczycieli oraz materiałów metodycznych dla nauczycieli i pedagogów szkolnych uwalniających na problematykę równego traktowania, różnorodność oraz niedyskryminację” oraz „Wprowadzenie tematyki równego traktowania, różnorodności oraz niedyskryminacji o programów kształcenia nauczycieli”.
22. Obszar: Równe traktowanie w systemie edukacji, cel szczegółowy 1.2 - postulujemy uzupełnienie i doprecyzowanie celu poprzez dodanie dodatkowego działania kluczowego: „Wprowadzenie do standardów pracy dobrej szkoły w ramach Systemu Ewaluacji Oświaty zapisów dotyczących: a) realizacji działań antydyskryminacyjnych uwzględniających różnorakie przestanki dyskryminacji, w tym w szczególności: płeć, niepełnosprawność, orientację seksualną, kolor skóry, pochodzenie narodowe/etniczne, religię/światopogląd, status społeczno-ekonomiczny; b) realizacji działań antydyskryminacyjnych uwzględniających różnorodność i specyfikę środowiska szkolnego oraz obejmujących całą społeczność szkolną”.

23. Obszar: Równe traktowanie w systemie edukacji, cel szczegółowy 1.2 - postulujemy uzupełnienie i doprecyzowanie celu poprzez dodanie dodatkowego działania kluczowego: „Przeprowadzenie kampanii społecznej uwrażliwiającej na występowanie zjawiska dyskryminacji w szkole skierowanej do uczniów i uczennic, nauczycieli/nauczycielek i rodziców oraz promującej idee współpracy, różnorodności i solidarności”. Opcjonalnie, postulujemy poszerzenie obecnych zapisów dotyczących kluczowych działań w celu szczegółowym 6.2, w obszarze: Przeciwdziałanie przemocy i zwiększenie ochrony ofiar przemocy”.
24. Obszar: Równe traktowanie w systemie edukacji, cel szczegółowy 1.2 - postulujemy uzupełnienie i doprecyzowanie celu poprzez uwzględnienie w zaplanowanych kluczowych działaniach działań skierowanych na zmniejszenie barier w systemie edukacji także dla dzieci z mniejszości narodowych i etnicznych. Cel sformułowany jest dla dzieci z niepełnosprawnością i z mniejszości narodowych i etnicznych, tymczasem w planowanych kluczowych działaniach dzieci z tej drugiej grupy są uwzględniane w mniejszym stopniu.
25. Obszar: Równe traktowanie w systemie edukacji, cel szczegółowy 1.4, kluczowe działanie 4 - postulujemy usunięcie zapisu „asystentów kulturowych”. Choć używany w praktyce np. organizacji pozarządowych, termin ten nie posiada prawnej definicji. Postulujemy zastąpienie tego sformułowania terminem „osoba zatrudniona w charakterze pomocy nauczyciela (tzw. „asystent kulturowy” lub „asystent edukacji romskiej”), które mają swoje definicje prawne.
26. Obszar: Równe traktowanie w systemie edukacji, cel szczegółowy 1.6, kluczowe działanie 3 dotyczące wsparcia organizacji pozarządowych pojawia się jako kluczowe działanie tylko w odniesieniu do osób starszych. Postulujemy utrzymanie tego zapisu oraz jego zastosowanie również w innych punktach KPDRT w odniesieniu do innych grup narażonych na dyskryminację i przemoc.
27. Obszar: Równe traktowanie w systemie edukacji, cel szczegółowy 1.7, kluczowe działanie 2 - postulujemy doprecyzowanie jakich przedmiotów szkolnych ma dotyczyć stosowanie technik nauczania online i wprost odniesienie się do nauczania etyki oraz religii mniejszościowych. Postulujemy poszerzenie kategorii podmiotów wskazanych do współpracy o organizacje pozarządowe.
28. Rozdział „Realizacja i monitorowanie” - postulujemy doprecyzowanie zapisów na temat finansowania (s.110) poprzez dodanie sformułowania: „Działania przewidziane do realizacji przez poszczególne podmioty zostały określone zgodnie z właściwymi dla nich kompetencjami i będą realizowane w ramach ich budżetów w sposób umożliwiający oszacowanie środków finansowych przeznaczonych na prowadzenie polityki równościowej”. Postulujemy także konsekwentne przeformułowanie: „Monitorowanie będzie służyć wspomaganie wdrażania zasady równego traktowania i niedyskryminacji oraz jednocześnie

będzie dostarczać rzetelnych informacji na temat skuteczności podejmowanych działań, ich kosztów oraz stopnia osiągnięcia celów”.

29. Rozdział „Realizacja i monitorowanie” - postulujemy doprecyzowanie zapisów na temat finansowania (s.110) poprzez dodanie sformułowania: „Oprócz środków pochodzących z budżetu państwa finansowanie działań będzie wymagało zaangażowania środków pochodzących przede wszystkim z funduszy europejskich, mechanizmów partnerstwa publiczno-prywatnego i partnerstwa publiczno-społecznego. Realizacja działań zaplanowanych w ramach KPDRT zostanie uwzględniona w Krajowym Programie EFS na lata 2014-2020”.
30. Cały dokument - postulujemy używanie języka wrażliwego na płęć w całym tekście KPDRT.